

CİNSEL TACİZ OLGULARINDA KURUMLARARASI BİR ÇALIŞMA MODELİ

A.Ufuk SEZGİN*, Fatih YAVUZ**, Şahika YÜKSEL***

Özet: Cinsel tacize uğrayan kişiler, yasal prosedüre göre tacize uğradıklarını kanıtlamak zorundadırlar. Adli Tıp Kurumu yasal yollardan kendilerine kanıt için baş vuran kişilerin tıbbi muayenelerini ve incelemelerini yapıp kanıtları ortaya çıkarmaktadır. Cinsel istismar olgularında Adli Tıp Kurumu'nun temel amacı tıbbi kanıtların ortaya çıkarılması ve yargının doğru yönlendirilmesidir.

Cinsel taciz bunu yaşayanlar üzerinde kısa ve uzun süreli travmatik etkiler yapabilir. Cinsel travma yaşayanların tıbbi değerlendirilmelerinin uygun koşul ve kişiler tarafından yapılmadığı takdirde incelemenin kendisi travmatik olabilir. Bu travmanın tekrarlanmaması için inceleme ekibinin ve incelemenin yapıldığı ortamın uygun olarak hazırlanması vazgeçilemez bir zorunluluktur.

Bu amaçla Adli Tıp Kurumu bünyesinde bir birim açma ihtiyacı doğmuştur. Ancak bu birimde cinsel taciz mağdurlarının salt tıbbi değerlendirilmeleri yapılmakta, tedavi gereksinimleri ise eksik kalmaktadır.

Bu noktada İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı'nda başlatılan "Psikososyal Travmaya Maruz Kalanlarla Çalışma Programı" devreye girmektedir. Bu programda çeşitli travmalar ile birlikte cinsel travmaların da danışmanlık ve tedavisi yapılmaktadır. Farklı gereksinimlere cevap veren, birbi-

rinden bağımsız çalışan bu iki kurum arasında cinsel taciz mağdurlarına kısa zamanda danışmanlık vermek üzere yeni bir çalışma programı ve protokolü yapılacaktır. Bu konuşmada iki farklı kurum arasında yapılan işbirliği ve çalışma modeli tanıtılacaktır.

Cinsel tacize uğrayan kişi yasal prosedüre göre tacize uğradığını kanıtlamak zorundadır. Adli Tıp Kurumu yasal yollardan kendilerine kanıt için baş vuran kişilerin tıbbi muayenelerini ve incelemelerini yapıp kanıtları ortaya çıkarmaktadır. Cinsel istismar olgularında Adli Tıp Kurumu'nun temel amacı tıbbi kanıtların ortaya çıkarılması ve yargının doğru yönlendirilmesidir.

Farklı çalışmalarda tecavüzün sıklıkla saklanan ve resmi başvurulara yansımayan bir suç olduğu bildirilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan istatistiklerde tecavüz olaylarının %90'ının bildirilmediği ortaya konmuştur. A.B.D'nde 1976 dan beri tecavüz olgularında % 150 artışın olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca her üç kadından birinin tecavüze uğradığı ama bunu bildirimmediği belirtilmektedir (9). Amerika Birleşik Devletleri ve Almanya'da son yıllarda elde edilen araştırma verilerine göre her dört çocuktan biri cinsel istismara uğramaktadır (4, 15, 18, 21). FBI'n raporlarına göre 1989'da 92.486 tecavüz olayı bildirilmiştir (12) Aynı raporlara göre mağdur olma oranı ise 100.000 kadında 73'tür. Toplumsal tarama çalışmalarında, Russel (1983) kadınların % 38'inin, Wyatt (1985) % 45'inin

* Uzm Psk , I U T F Psikiyatri A B D

** Doç Dr , Adalet Bakanlığı ADİ Tıp Kurumu

*** Prof Dr , I U T F Psikiyatri A B D

çocukluk çağında cinsel yakınlık yaşamış olduklarını belirtmişlerdir (7).

Cinsellikle ilgili tabuların yoğun olduğu ülkelerde cinsel travmaların ne sıklıkla olduğunu bildiren güvenilir toplumsal taramalar yoktur. Klinik izlenimler bu konunun ihmal edilmemesi gereğine işaret etmektedir.

Aynı şekilde Türkiye'de cinsel taciz konusunda yapılan çalışmalar çok az sayıda olup genel bir veri elde edilememektedir.

1991-1992 yılları arasında Adli Tıp Kurumu 2. İhtisas Kurulu tarafından 863 cinsel suç dosyası incelenmiştir. 1994 yılında İstanbul ve Eyüp Adliyelerinden 120 cinsel suç olgusu Adli Tıp Kurumu'na rapor için baş vurmuştur.

Muayeneye alınanlardan 109'u kız, 11'i erkektir.

Tablo I: Yaşlara Göre Dağılım.

	Kız	Erkek
0-11	3	3
12-14	17	3
14-18	38	2
19 ve yukarı	17	-
yaşı bilinmeyen	34	3
	109	11

En yoğun yaş grubu 12-18 olarak görülmektedir. Yurt dışında yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir (12).

Cinsel suçlarla ilgili sağlıklı verilerin elde edilebilmesi için yasal organlara başvuruların kayıtlarının düzenli tutulması gerekmektedir.

Erişkin yaşta tecavüze uğrayan kişilerle yapılan çalışmalar tecavüzün hemen sonrasında oluşan PTSD belirtilerinin diğer şiddet biçimlerine maruz kalanlardan yüksek olabildiğini ve belirtilerin uzun zaman sürdüğünü göstermektedir (2, 6, 10, 13, 18, 21, 23, 24).

Tablo II:

Travmadan sonraki zaman	PTSD'li Tecavüz mağdurları	PTSD'li Diğer suç mağdurları
akut		
2 hafta	94%	64%
1 ay	65%	30%
2 ay	62%	35%
kronik		
3 ay	47%	14%
6 ay	44%	11%
17 yıl	17%	?

(A.B.D. Rotbaum & Foa, 1993) (24).

Yapılan çalışmalar, travmanın ardından kısa zamanda yapılan kriz tedavileri ve diğer tedavilerin, bozukluğun yerleşmesini ve kronikleşmesini engelleyebileceğine işaret etmektedir (11, 19).

Cinsel taciz bunu yaşayanlar üzerinde kısa ve uzun süreli travmatik etkiler yapabilir. Cinsel travma yaşayanların tıbbi değerlendirilmeleri uygun koşul ve kişiler tarafından yapılmadığı takdirde incelenmenin travmatik olabildiği, yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur. Bu travmanın tekrarlanmaması için inceleme ekibinin ve incelenenin yapıldığı ortamın uygun olarak hazırlanması gerekmektedir (2, 4, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 16, 17, 19, 22). Yani, aile içi ya da dışı istismarcılar tarafından zaten cinsel travmaya uğratılmış olan erişkin veya çocuğun, bir de tıbbi-adli inceleme sırasında yeni bir travma yaşamamasına özen göstermek gerekir.

Çalışmalarımızın içeriğini oluşturan cinsel taciz olgularını tanımlayan çok sayıda kavram bulunmaktadır. Hukuk terminolojisinde suç oluşturan cinsel içerikli davranışların tanımları ayrı ayrı yapılmıştır ve bu şekilde ele alınmaktadır. Ancak konuya psikolojik, sosyal ve tıbbi açıdan bakıldığında, cinsel suçlarla ilgili terminolojinin hukukun dar (katı) kapsamından çıkarılmasının gerektiği kanısındayız.

Tecavüz: Bir kişinin kendi cinsel doyumunu ve uyarımını sağlamak amacı ile, isteği ve rızası olmayan birine yaklaşması ve onu bu amaç için kullanmasıdır (12).

Çocuk Cinsel Tacizi: Rıza yaşının altında bir çocuk, ergin biri tarafından (çocuğa ilişkin toplum-

sal ya da özel sorumlulukların planlanarak ya da ihmal sonucu çiğnenmesiyle) cinsel açıdan yetişkin bir kişinin cinsel doyumuna yol açacak bir edime sokulduğunda ya da bu duruma göz yumulduğunda, cinsel tacize uğramış sayılır. Bu tanım söz konusu edimin herhangi bir amaçla ve zor (cebir) kullanılarak yapıp yapılmadığıyla; genital ya da fiziksel temas içerip içermediğiyle; çocuk tarafından başlatılıp başlatılmadığıyla; ve kısa dönemde ortaya çıkacak derecede zararlı bir sonuç doğurup doğurmadığıyla ilgilenmez (20).

Cinsel istismar çok geniş bir açılıma sahiptir, cinsel içerikli sözcüklerle başlayıp, cinsel ilişkiye kadar uzanır.

Enest: Ana-baba otoritesine sahip bir erişkin ile bir çocuk veya ergen arasındaki her çeşit cinsel ilişkidir. Burada önemli olan aradaki kan bağı değil, erişkinin anne-baba hakimiyeti, gücü ve çocuğun bakım için ona bağımlılığıdır. Cinsel ilişkiden kast edilen de, gizli tutulmaya çalışılan bütün cinsel içerikli temaslardır. Psikolojik olarak temasın gerçek doğasından çok, cinsel motivasyonu ve saklı tutulması önemlidir (5, 13, 14, 16, 23).

Türk Ceza Kanunu'nda; cinsel suçlar

- TCK 414.m (mefruz cebirle ırza geçme),
 415.m (ırz ve namusa tasaddi),
 418.m (cezaı arttıran fiile bağı sebepler),
 419.m (hayasız hareketler),
 421.m (söz atma, sarkıntılık),
 423.m (evlenme vaadi ile kızlık bozma) başlıkları altında toplanır.

Türk Ceza Kanunu'nun bu maddelerine ayrı ayrı bakacak olursak:

M.414 (mefruz cebirle ırza geçme): Her kim 15 yaşını bitirmeyen bir küçüğün ırzına geçerse, beş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasına mahkûm olur. Eğer fiil cebir ve şiddet veya tehdit kullanılmak suretiyle veya akıl veya beden hastalığından veya failin fiilinden başka bir sebepten dolayı veya failin kullandığı hileli vasıtalarla fiile mukavemet edemeyecek bir halde bulunan bir küçüğe karşı işlenmiş olursa ağır hapis cezası on seneden aşağı olamaz.

M.415 (ırz ve namusa tasaddi): Her kim 15 yaşını bitirmeyen bir küçüğün namusuna tasaddiyi muhtazammın bir fiil ve harekette bulunursa, iki seneden dört seneye ve bu fiil ve hareket yukarıki maddenin ikinci fıkrasında yazılı şartlar içinde olursa üç seneden beş seneye kadar hapsolünür.

M.416 (zorla ırza geçme ve tasaddi): 15 yaşını bitiren bir kimsenin cebir ve şiddet veya tehdit kullanılmak suretiyle ırzına geçen veyahut akıl veya beden hastalığından veya kendi fiilinden başka bir sebepten veya kullandığı hileli vasıtalarla dolayı fiile mukavemet edemeyecek bir halde bulunan bir kimseye karşı bu fiil işleyen kimse yedi seneden aşağı olmamak üzere hapis cezası ile cezalandırılır.

Yine bu suretle ırz ve namusa tasaddiyi tazammum eden diğer bir fiil ve harekette bulunursa üç seneden beş seneye kadar hapsolünür.

Reşit olmayan bir kimseye rızasıyla cinsi münasebette bulunanlar, fiil daha ağır cezaı müstelzim bulunmadığı takdirde, altı aydan üç seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

M.417 (cezaı arttıran şahsa bağı haller): Yukarıdaki maddelerde yazılan fiil ve hareketler birden ziyade kimseler tarafından işlenir veya usulden biri veya veli ve vasi veya mürebbi ve muallimleri ve hizmetkarları veya terbiye ve nezaret veya muhafazaları altında bırakılan veya buna dıçar olanların üzerlerine nüfuzu olan kimseler tarafından vuku bulursa kanunen muayyen olan ceza yarısı kadar artırılır.

M.418 (cezaı arttıran fiile bağı sebepler): Yukarıdaki maddelerde yazılı fiil ve hareketler mağdurun ölümünü mucip olursa faile idam cezası verilir.

Eğer bu fiil ve hareketler bir marazın sirayetini veya mağdurun sıhhatine sair büyük bir nakısa irasını veya malüliyet veya mayubiyetini müstelzim olursa cezanın yarısı ilave edilerek hükmlünür.

M.419 (hayasız hareketler): Alenen hayasızca vaz'u harekette bulunanlar onbeş günden iki aya ve o suretle cinsi münasebette bulunanlar altı aydan bir seneye kadar hapis ve bu fıkrada yazılı hallerde ayrıca altı bin liradan otuz bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

M.421 (söz atma, sarkıntılık): Kadınlara ve genç erkeklere söz atanlar üç aydan bir seneye ve

sarkıntılık edenler altı aydan iki seneye kadar hapsolunur.

M.423 (evlenme vaadi ile kızlık bozma): Her kim on beş yaşını dolduran bir kızı alacağını diye kandırıp kızlığını bozarsa altı aydan iki seneye kadar hapsolunur.

Evlenme vukuu halinde dava veya ceza tecil olunur. Şu kadar ki beş sene içinde koca aleyhine boşanmaya hükmolunursa, hukuku amme davası avdet eder ve evvelce ceza hükmolunmuşsa çektirilir.

416 ve 414. maddelerde bahsedilen 'ırza geçme' fiilinden kast edilen "bir kimsenin cismi üzerinde cebren cinsi ilişkide bulunmak"tır. Irza geçme hareketinin kabul edilebilmesi için de 'penisin vajina veya anüse, meninin içeri akmasını sağlayacak şekilde girmesi' gerekmektedir.

Irza geçme hareketinin tamamlanmaması halinde 'ırza tasaddi'den söz edilmektedir. T.C.K.'nın 415 ve 416. maddelerinde ele alınan irza tasaddi; bir kimsenin cismi üzerinde cebren, doğrudan doğruya, cinsi ilişkiye varmayacak şekilde yapılan ve onun ırz ve namusuna tasaddiyi gösteren şehvi nitelikte bir harekette bulunmaktır (3). Burada söz edilen hareketler; cinsel arzunun tahrik ve tatminini meydana getiren hareketler olarak kabul edilmektedir ki bunlar; cinsel organlara dokunmak, öpmek, sürtünmek, cinsel organın ağıza alınıp/verilmesi, emmek, yalamak, okşamak, mastürbasyon yapmak/yaptırmak, soyup seyretmek veya seyrettirmek, v.b. gibi hareketlerdir.

Kanunlarımızın cinsel suçlar bölümünde bu harekete uğrayan kişilerin yaşları oldukça önemlidir. Kanunda bu konuda iki yaş sınırı vardır: Her kim olursa olsun, oniki yaşından küçüğün ırzına geçerse, hareket her türlü gerçek cebir, şiddet ve tehditten ayrı olarak suç olur (3).

Onbeş yaşını bitirmemiş olanlara karşı ise ancak usul, vasi veya mürebbi tarafından işlenen irza geçme fiilleri, her türlü gerçek cebir ve şiddet ve tehditten ayrı olarak cezayı gerektirir sayılmıştır. Bu da T.C.K.'nın 417. maddesinde yer almaktadır.

Ensest T.C.K'da ayrı bir suç olarak bulunmakta, yukarıdaki suçlarla birlikte değerlendirilip ayrıca T.C.K. 417. maddesinde cezayı arttıran şahsa bağlı haller kısmında atıfta bulunmaktadır.

Burada sunacağımız, başlatmaya çalıştığımız kurumlar arası çalışma modeli, cinsel taciz konusunda çalışmanın getirdiği zorluklardan yola çıkılarak oluşturulmuştur.

Bu model Adli Tıp Kurumu Cinsel Suçlar Araştırma Merkezi ve İst. Tıp Fakültesi Psikiyatri A.B.D. Psikososyal Travmaya Maruz Kalanlarla Çalışma programı işbirliği ile oluşturulmuştur.

Çağdaş hukuk sisteminde delillerin taşıdığı büyük önem, cinsel suçlarda ilgili hekime ciddi sorumluluklar yüklemektedir. Adaletin sağlıklı gerçekleşmesi için gerekli ana unsurlardan olan tıbbi raporların, fiziksel muayene bulgularının yanısıra, mağdurda bulunabilecek sanığa ait her türlü kalıntının (sperm, kıl, tükürük, deri) laboratuvar yöntemleri ile araştırılması gerekmektedir. Aynı şekilde zanlının da fiziksel muayenesi ile ve de özellikle penil swab ile mağdura ait olabilecek kan, vajina epitel hücresi, dışkı gibi kalıntılar araştırılmalıdır.

Adli Tıp Kurumu Cinsel Suçlar Araştırma Merkezi kendi yaptığı çalışmalarında, cinsel suçların ortaya konmasındaki belirleyici faktörlerden olan tıbbi raporların istenilen içeriğe sahip olmadıkları ve geliştirilmesi gerektiği görüşündedir.

Muayeneyi yapan hekimin ilgili uzman olmayışı nedeniyle, fiziksel bulguların değerlendirilememesi, veya kalıntılarının belirlenmesine yönelik laboratuvar yöntemlerinin olguların neredeyse % 1 inde dahi yapılmamış olması, ayrıca çocuk ve yetişkin mağdurların uygun koşullarda yapılmayan muayeneleri sonucunda daha önce yaşamış oldukları cinsel travmanın hatırlatıcı, yeniden yaşantılatıcı gerçeği gibi oldukça önemli temel aksaklıkların varlığı bu konuda ilk aşamada İstanbul ve çevresine hizmeti hedefleyen, cinsel suç sonrası olayın tıbbi açıdan tüm değerlendirmesini yapacak bir merkez kurma kararını verdirmiştir.

Merkezde; uzmanlardan ve öğretim üyelerinden oluşan hekimler ile bir hemşire, 3 biyolog ve 1 sekreter kadroyu oluşturmaktadır, laboratuvar, görüşme ve muayene odaları ile başkanlığa bağlı ayrı bir birim olan "Cinsel Suçlar Araştırma Merkezinin"de mağdur ve zanlının muayenesi ile kalıntılarının değerlendirilmesine yönelik tetkikler süratle yapılarak adli soruşturmaya katkısı olacak rapor en kısa sürede verilecektir. Zaten incinmiş olan mağduru daha fazla incinmemesi için uygun ortam sağlanıp gerekli özen gösterilecektir. Ancak bu birimde cin-

sel taciz mağdurlarının salt tıbbi değerlendirilmeleri yapılmakta, tedavi gereksinimleri eksik kalmaktadır.

Bu noktada İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı'nda başlatılan "Psikososyal Travmaya Maruz Kalanlarla Çalışma Programı" devreye girmektedir. Bu programda çeşitli travmalarla birlikte cinsel travmaların da tedavisi yapılmakta idi. Bu iki programın birlikteliğinden sonra cinsel travmalar ile ilgili daha kapsamlı çalışmalar yapılması planlanmıştır.

Yapmayı planlamış bulunduğumuz çalışmalar arasında öncelikle danışmanlık hizmeti gelmektedir. Cinsel travmaya uğramış kişinin yönlendirilmesi, gerekirse diğer kadın v.b. kuruluşlarından destek sağlama da yol göstericilik, destekleyici tedavi, kendine yardım grupları, bireysel terapi, grup terapisi, etkililik (asservtite) eğitimi, genel toplantılar, cinsel travma konusunda çalışanlara süpervizyon çalışması, bu konuda çalışanların konunun zorluğundan dolayı yaşayabilecekleri travmaları önleye-

bilmek için çalışma grupları oluşturmak, çocukları cinsel travma yaşamış ana-babaların yönlendirilmesi, desteklenmesi gerektiğinde psikolojik- psikiyatrik sağaltımının yapılması gelmektedir.

Bu tür danışmanlık ve tedavi hizmetleri halen bizimizde yapılmaktadır, planlanan bu çalışma ile akut başvurulara da hizmet verilmesi hedeflenmektedir. Bizim bu çalışmayı yapmadaki hedeflerimizin içinde yer almasını çok istediğimiz, ayrıca önemi de oldukça fazla olan telefon servisini -özel bir telefonumuz olmadığından ve hastanenin santralından yapılabilecek başvurular sağlıklı olacağından, ayrıca yazışmaları yapabilecek- telefonlara cevap verebilecek bir sekreterimizin olmaması gibi yetersizliklerimiz yüzünden yerine getirememekteyiz.

Amacımız ilerde tam kapsamlı bir krize müdahale merkezi haline gelebilmektir.

Yukarıda tanıtmaya çalıştığım bu birliktelik henüz tamamlanmamış olup ön çalışmaları sürdürmektedir.

KAYNAKLAR

1- Becker V J The Effects of Child Sexual Abuse on Adolescent Sexual Offenders Sage Publications 1988 London

2- Cado S, Greenwald E Childhood Sexual Abuse Long-Term Effects on Psychological and Sexual Functioning in A Nonclinical and Nonstudent Sample Of Adult Women Child Abuse & Neglect, Vol 14, pp 503-513 1990 USA

3- Donmez S Ceza Hukuku Özel Kısmı: Filtiz Kitabevi sf 21 İstanbul 1983

4- Finkelhor D, Browne A The Traumatic Impact of Child Sexual Abuse A conceptualization J Orthopsychiatry 1985 4 pp 530-622

5- Forward S, Buck C Betrayal of Innocence Incest and its Devastation Penguin Books 1988

6- Friedrich W H Behavior Problems in Sexually Abused Children Sage Publications London 1988

7- Green A International Handbook of Traumatic Stress Syndromes Plenum Press N Y 1993 pp, 577-588

8- Greenwald E Childhood Sexual Abuse Child Abuse & Neglect Vol 14 pp 503-513 1990 ASA

9- Hartley G, Paddison L Rape Sexual Abuse and its victims Psychiatric Clinics of North America Vol 11 No 4 pp 629-647 1988 USA

10- Herman J Father-Daughter Incest Harward University Press-Cambridge London 1981

11- King K, Bagley C Child Sexual Abuse The Search for Healing Tavistock/Routledge London 1991

12- Koss M, Harvey M The Rape Victim Sage Publications 1991 USA

13- La Fontaine J S Child Sexual Abuse and the Incest Taboo Practical Problems and Theoretical Issues in Men Vol 223 No 1 March, pp 1-18 1988

14- Mayer A Incest A Treatment Manuel Learning Publications Inc 1983 USA

15- NCCAN (National Center on Child Abuse and Neglect) National Study of Incidence and Severity of Child Abuse and Neglect U S Department of Health and Human Services, 1981

16- Peters J Children Who are Victims of Sexual Assault and the Psychology of Offenders American Journal of Psychotherapy 30 pp 411 1976

17- Powel G J Child Sexual Abuse Research Sage Publications London 1988

18- Russel D.: The Incidence and Prevalance of Intrafamilial and Extafamilial Sexual Abuse of Female Children. Child Abuse & Neglect vol. 7. pp: 133-146 1983.

19- Schuerman S.R., Conte J.R.: The Effects of Sexual Abuse on Children a Multidimensional Wiew. Sage Publications London 1988.

20- Search G.: Son Tabu. Çocuklara Karşı Cinsel Suçlar. Sarmal Yayınevi Eylül 1993 İstanbul.

21- Steele B.F., Alexander H.: Long-Term Effects of Sexual Abuse in Childhood Sexually Abused Children and Their Families. Pergamon Press pp. 223-234 1983 GB.

22- Support Center Against Incest Oslo Norway 1994.

23- Teegen F.: Çocukların Cinsel Kötü Kullanımı. Nöropsikiyatri Arşivi 26: 2-4 sf. 65-72 1991 İstanbul.

24- Teegen F.: Mor Çatı Konferansı Notları Mart 1995 İstanbul.